

Klimafilm. Naturen er betagende beskrevet, men Ága skildrer det gamle livs undergang.

Verdens sidste mennesker

AF BO GREEN JENSEN

Ága. Instr.: Milko Lazarov. Manus: Simeon Ventsislavov og Milko Lazarov. Foto: Kaloyan Bozhilov. 96 min. Bulgarien-Tyskland-Frankrig 2018. Otte biografer.

Sedna og Nanook er sibiriske nomader. Det gamle par bor i en jurte på den permafrosne tundra. De lever isoleret og traditionelt. Forrest i Milko Lazarovs Ága sidder en lang sekvens, som skildrer parrets rutiner i rolig, registrerende form.

Mandens navn kunne være et nik til *Nanook of the North*, Robert J. Flahertys banebrydende dokumentarfilm om de arktiske eskimoer, som hed *Kuldens søn* ved sin danske premiere i 1923. Nu er der en radio og forskelligt kogegej i teltet. Ellers kunne årstallet faktisk være 1923 eller 1823. Det gamle par kunne være verdens sidste mennesker.

Alligevel er der forandringer, som de må anstrenge sig for at ignorere. Vejret har ændret sig. Som Sedna siger, er det, som om foråret kommer lidt tidligere for hvert år. Der er kratere i jorden, som burde være hård. Nanook får stadig sværere ved at finde bytte, når han går på jagt, og dyrene, som han fanger, har uforklarlige sår. I jurten døjer Sedna med et sort sår, der giver hende smerter og gør hende træt. Alligevel kniber hun øjnene i og bliver ved.

Feodosia Ivanova og Mikhail Aprosimov i Ága. FOTO: KALOYAN BOZHILOV/REEL PICTURES

Det fremgår, at afsondringen er frivillig. Sedna og Nanook vil ikke have noget at gøre med byen, som kunne være Jakutsk. En gang om ugen får de besøg af Chena, som er motoriseret. Han mener, at Sedna burde tilses af en læge. Hun spørger måske til Ága. Så må jægeren gøre sig hård. Ága er navnet på datteren, som Nanook har skrevet ud af sit hjerte.

Hvis der findes elefanter i rummet ude på isen, er navnet på datteren én. Efterhånden bliver tilskueren nysgerrig efter at få mere at vide. Man tror, at Ága måske er kommet galt af sted i byen. Sådan forholder det sig ikke. Datteren har arbejde i minen, hvor hun går rundt med et clipboard. Nanook er vred, fordi hun rejste og valgte det moderne liv.

Ága er en langsom film, der omhyggeligt

konstruerer sin verden. Kaloyan Bozhilovs billeder er hjerteskrærende smukke, men bliver aldrig til skønmaleri. Der er bestemt en tendens til at romantisere fangerlivet, men der er balance mellem udsathed og oprindelig. En livsform forsvinder med Sedna og Nanook. Det er bare sådan, det er.

Hele vejen holder filmen igen. Der er ingen ekstradiegetisk musik til at gøre stemningerne større. Så bliver Sedna så syg, at parret må forholde sig til en fremtid, der tegner mørk på alle måder. Da Nanook forlader sin jurte, bliver musikken, som spiller i radioen, til gengæld så stor, at den fylder hele verden. Det er Adagietto-satsen fra Mahlers 5. symfoni, som får Nanook til at bemærke, at musikken må være skabt af en mand, som havde personlig erfaring med sorg og bekymring.

Dyrene dør, menneskene rejser. Ága skildrer naturens apokalypse og bliver en manende elegi for en livsform. Den begynder i det stille, men arbejder sig op til noget majestætisk, som er patetisk i bedste forstand. I byen vil man næppe registrere, at de gamle måder forsvinder. Eller man vil tale om fremskridt og nødvendig forandring.

Mikhail Aprosimov og Feodosia Ivanova spiller det gamle par. Galina Tikhonova er den fortabte datter. Instruktøren Milko Lazarov er bulgarsk. Ága tog alle årets bulgarske filmpriser og er landets Oscar-kandidat. Den lukkede årets Berlinale med manér. På sin stille og storladne måde er det en uforglemmelig film.

Kvinder. Det ser ud til, at museerne i højere grad har indset, at det er dem, der ikke bare passivt repræsenterer historien, men rent faktisk aktivt skaber den, også i bagudrettet perspektiv.

De oversete

AF METTE SANDBYE

UTALLIGE undersøgelser og debatoplæg fra Akademiraadet, kunstnerorganisationer og forskningsprojekter har igennem årtier peget på den kønslige ubalance i de danske museers indkøb og udstillingspolitik. En redegørelse fra Kulturstyrelsen viste i 2005, at otte ud af ti nyhvervelser på de syv største danske kunstmuseer var skabt af mandlige kunstnere. En undersøgelse foretaget af professor Hans Dam Christensen på Københavns Universitet i 2014 viste, at Arken mellem 2002 og 2012 havde indkøbt værker af 120 mandlige kunstnere og 27 af kvindelige, mens Statens Museum for Kunst mellem 2005 og 2012 havde haft 31 særudstillinger med mænd og fem med kvinder. AROS havde i samme periode 26 udstillinger med mænd og fem med kvinder, mens Louisiana stod for 27 med mænd og ti med kvinder. »Ligestillingen står i stampe på kunstmuseerne,« konkluderede Hans Dam Christensen i 2014 i Dagbladet Information.

Men hvis man her ved årsskiftet skulle pege på en tendens i det danske kunstliv, så er det, at der faktisk i 2018 langt om længe kom et øget fokus på de kvindelige kunstnere, ikke mindst i en historisk optik. Statens Museum

for Kunst viste i årets første halvdel Ursula Reuter Christiansen (f. 1943) med fokus på 1970'erne, og det var på høje tid. Louisiana havde i sommer fokus på den interessante tyske maler Gabriele Münter (1877-1962), som historien hidtil havde bortgemt bag kæresten Wassilij Kandinskij. At hun som helt ung havde rejst rundt i USA og skildret landet gennem et kamera, var en af udstillingens overraskelser. Lige nu kan man stadig nå at se Gl. Holtegaards retrospektive udstilling med den danske surrealist Rita Kernn-Larsen (1904-1998) og Gl. Strands tilsvarende med de tre surrealist Rita Kernn-Larsen, Franciska Clausen og Elsa Thoresen og deres værker fra 1920'erne til 1940'erne. Den første vandrer i februar til Kunsten i Aalborg, den anden til Kunstmuseet i Tønder. Ud over at de tre sidstnævnte udstillinger viste værker fra mellemkrigstiden af kunstnere, der var fuldt på højde med deres mandlige kolleger og samtidig kompletterede dem med deres i al fald sommetider mere kvindelige eller anderledes, især erotiske motiver, så var der et andet element, der faldt mig i øjnene. Disse kvindelige kunstnere var ikke blot internationalt orienterede og opholdt sig i lange perioder uden for deres hjemland i helt centrale kunstneriske miljøer rundt i verden, nej de blev også udstillet over hele verden, skrevet om, bemærket. Især Gabriele Münters udstillingsliste var hæslende og meget imponerende. Det var faktisk ikke

deres samtid, der overså dem, det var os, der kom efter. Sommetider tænker man, at internationaliseringen er kommet til kunsten inden for de sidste par tiår, men nej, på mange måder var den europæiske kunstscene langt mere international for hundrede år siden end i dag, også blandt kvinderne. Og det pegede disse vigtige udstillinger på.

Hvis man skulle pege på en tendens i det danske kunstliv, så er det, at der faktisk i 2018 langt om længe kom et øget fokus på de kvindelige kunstnere.

DET vakte en vis furor, da spillestedet Forbrændingen i Albertslund for et par uger siden lancerede deres årsprogram for 2019 med udelukkende kvindelige artister. Men det er en »genopretningsmetode«, der også synes at præge det danske udstillingsliv. Samtidskunsthallen Copenhagen Contemporary har netop præsenteret sit halvårsprogram med udelukkende udstillinger af kvinder: Claudia Comte, Donna Huanca og Marianna Simnett. I den historiske afdeling åbner SMK året med en stor udstilling med Sonja Ferlov Mancoba (1911-1984), Louisiana

viser til september – for første gang i Norden – den østrigske 1970er-avantgardekunstner Birgit Jürgenssen (1949-2003) og hendes humoristiske, kønskritiske værker, og så lyder det også rigtigt interessant med Fuglsangs udstilling til september med Kristian Zahrtmann og undertitlen »Queer, kunst og lidenskab«. Museet skriver i sit netop udsendte udstillingsprogram: »Udstillingen kaster et nyt blik på Kristian Zahrtmann (1843-1917) og hans udfordrende skildringer af mænd, kvinder og sig selv, der i dag kan betegnes som 'queer'. Dvs. anderledes i forhold til samfundets vedtagne normer og 'den gode smag'. En stor del af billedudvalget forestiller således handlekraftige historiske kvinder, erotiske mandlige modeller og farverige selvportrætter, der handler om køn, identitet og iscenesættelse. Projektets formidlingsaktiviteter udvikles med input fra LGBT Danmark.«

Hver gang der har været tælleundersøgelser fremme i medierne, som viser skævheden, har museerne forsvaret sig med, at kunsthistorien jo historisk set har været domineret af mandlige kunstnere, så derfor må der nødvendigvis også være en skævhed i indkøbsbalancen, fordi museet skal repræsentere historien. Men på det seneste er det, som om museerne i højere grad har indset, at det jo er dem, der ikke bare passivt repræsenterer historien, men rent faktisk aktivt skaber den, også i bagudrettet perspektiv.